

N:o 105.

Ank. till Riksd. kansli den 30 april 1906, kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af en tomt i Trollhättan till skolhusbyggnad.

(I. A.)

I en till Riksdagen aflåten till statsutskottets förberedande behandling öfverlämnad proposition (n:o 94) af den 9 sistlidne mars har Kungl. Maj:t under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden för samma dag föreslagit Riksdagen medgifva,

att tomten n:r 3 i kvarteret Toppön i Trollhättan måtte tills vidare, så länge å tomten funnes uppförd skolhusbyggnad, i hvilken meddelades s. k. elementarundervisning, utarrenderas till Trollhättans kommun i enlighet med de i Riksdagens skrifvelse den 20 maj 1905 i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående förvaltningen af Trollhätte kanal- och vattenverk m. m. omförmälda grunder och enligt de särskilda föreskrifter, som af Kungl. Maj:t kunde meddelas, dock med den afvikelse från nämnda grunder, att arrendeafgiften skulle utgå med allenast tio kronor om året.

Departementschefen har i detta ärende till ofvanberörda statsrådsprotokoll anfört följande:

Framställning
från Troll-
hättans
kommun.

»Uti en till Kungl. Maj:t ställd och af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Älfsborgs län med underdånig skrifvelse öfverlämnad skrift hafva bankdirektören O. Fischerström och ingenjören H. Nydqvist, jämlikt dem af Trollhättans kommun å kommunalstämma den 30 oktober 1905 lämnadt uppdrag, i underdånighet anhållit, att nämnda

kommun måtte utan ersättning bekomma äganderätt till tomten n:r 3 i kvarteret Toppön i Trollhättan, å hvilken tomt äro uppförda byggnader för Trollhättans samskola.

Berörda egendom, hvilken är belägen inom det till stadsplan indelade området vid Trollhättan, är bland de tomter, som staten förvärfvat från Nya Trollhätte kanalbolag. Enligt den förteckning öfver nämnda tomter, hvilken finnes bilagd Kungl. Maj:ts proposition n:r 90 till 1905 års Riksdag angående förvaltningen af Trollhätte kanal- och vattenverk m. m., utgör tomtens areal 1,069 kvadratmeter. Det af Riksdagen för tomten bestämda försäljningspriset är 8,552 kronor, och, därest tomten utarrenderas i enlighet med de grunder, hvilka af Riksdagen godkänts jämlikt dess skrifvelse den 20 maj 1905, n:r 185, i anledning af Kungl. Maj:ts omförmälda proposition, skall den årliga arrendeafgiften uppgå till 171 kronor 38 öre.

Genom nådigt bref den 16 juni 1905 har Kungl. Maj:t bemyndigat styrelsen för Trollhätte kanal- och vattenverk att enligt berörda grunder upplåta tomter från det till stadsplan indelade området vid Trollhättan.

Till följd af nådig remiss har styrelsen för Trollhätte kanal- och vattenverk uti ärendet afgifvit underdånigt utlåtande och däruti anfört bland annat:

Det å ifrågavarande tomt utfärdade tomtbrevet hade varit ställt på bruksägaren E. Stridsberg, men vore nu transporteradt på Trollhättans kommun, sedan Stridsberg och hans maka genom ett den 17 maj 1905 dagtecknad gäfvobref skänkt de å tomten uppförda, dem tillhöriga skolhusbyggnaderna till kommunen och sedermera öfverlätit tomtbrevet på densamma.

Skolhusbyggnaderna vore uppförda af Stridsberg och hade under augusti månad år 1900 tagits i bruk för en året förut upprättad samskola. Till främjande af skolans verksamhet och utveckling vore bland kommunens medlemmar bildad den så kallade samskoleföreningen. Skolan hade för närvarande, förutom en förberedande klass, fem elementarklasser, motsvarande sådana i statens allmänna läroverk. Afsikten vore emellertid att inrätta ytterligare en sjätte klass och att göra skolan motsvarig en statens realskola enligt den nya läroverksstadgan samt att söka tillstånd att under vederbörlig kontroll få förrätta afgangsexamen likvärdig med den så kallade realskoleexamen. Samskolan meddelade nu undervisning åt 83 barn och hade 5 fasta lärarekrafter samt åtskilliga timlärare.

Enligt vid styrelsens utlåtande fogadt utdrag af protokoll, hållet vid extra kommunalstämma med de röstberättigade inom Trollhättans

Styrelsens för
Trollhätte
kanal- och
vattenverk
yttrande.

kommun den 13 juni 1905, hade kommunen emottagit skolhusbyggnaderna på de i donationsbrevet angifna hufvudsakliga bestämmelser. En bland dessa bestämmelser föreskrefve emellertid, att kommunen skulle af skolans medel uppbära en årlig hyra motsvarande alla för fastigheten gjorda utgifter, och denna hyra hade enligt nyss återopade kommunalstämmoprotokoll för närvarande uppskattats till minst 1,000 kronor. Utgifterna för tomten drabbade sålunda i själfva verket skolan. På inkomstsidan finnes dels elevavgifterna, dels årliga bidrag, hvilka för närvarande utginge med följande belopp: af staten 2,600 kronor, af kommunen 2,000 kronor, hvilka kommunalstämman den 13 juni 1905 beslutat skola utgå för ytterligare tre år, samt af Trollhättans sparbank 1,000 kronor.

Inom Trollhättans kommun, som räknade ej mindre än 6,132 invånare, och som redan ingifvit underdånig ansökan om stadsrättigheter, finnes förutom den ifrågavarande samskolan inga skolor, i hvilka meddelades elementarundervisning. Däremot finnes tre folkskolebyggnader, af hvilka två vore uppförda på af Nya Trollhätte kanalbolag skänkta tomter, under det den tredje af samma bolag försålts till synnerligen billigt pris. Det måste under sådana förhållanden anses vara af stor vikt för samhället och därmed äfven af indirekt betydelse för kanal- och vattenverket i dess egenskap af organ för kronan såsom jordägare, att samskolans utveckling främjades och dess ekonomi betryggades. Med hänsyn härtill och till att hvarje ökad utgift för skolan inverkade höjande på elevavgifterna och minskade skolans förmåga att tillhandahålla goda lärarekrafter, syntes det styrelsen önskvärdt, att skolans utgifter för tomten blefve så små som möjligt. För att emellertid en eventuell minskning i dessa senare utgifter direkt måtte komma undervisningen till godo, ansåge styrelsen det vara lämpligare att tills vidare upplåta tomten afgiftsfritt eller mot en ringa ersättning än att afhända kronan densamma. Styrelsen ansåge vidare, att ett årligt arrende borde fastslås för att utmärka kronans äganderätt, men att dess storlek kunde bestämmas till exempelvis endast 10 kronor.

På grund af det anförda har styrelsen hemställt, att kommunens underdåniga framställning icke måtte bifallas, men att styrelsen måtte bemyndigas att från den 1 januari 1906 till Trollhättans kommun utarrendera tomten n:r 3 i kvarteret Toppön i enlighet med bestämmelserna i Kungl. Maj:ts förenämnda bref den 16 juni 1905, dock med den afvikelse att arrendeavgiften, så länge å tomten finnes uppförda skolhusbyggnader, i hvilka bedrefves elementarundervisning enligt samma hufvudsakliga plan som hittills, måtte utgå med allenast tio kronor för år.

Från Trollhätte kanal- och vattenverk har sedermera insändts en skiss öfver nämnda tomt, utvisande att å densamma finnas uppförda en skolhusbyggnad och ett uthus.»

Under återopande af hvad styrelsen för Trollhätte kanal- och vattenverk sålunda anfört och då den af styrelsen ifrågasatta jämförelsevis obetydliga uppoffringen från statens sida väl kunde anses betingad af statens ställning såsom stor jordägare i Trollhättan och af den fördel de i statens tjänst i Trollhättan anställda personer hade af en elementarskola på platsen, ville departementschefen, som funne styrelsens framställning jämväl i andra delar välgrundad, hemställa om aflåtande af nu förevarande proposition.

Departements-
chefens ytt-
rande.

Ehuruväl föreliggande frågas innebörd är, ur finansiell synpunkt sedd, af ringa betydelse, då den allenast afser nedsättning af ett årligt arrendebelopp från beräknade 171 kronor 38 öre till 10 kronor, anser sig utskottet dock af principiella skäl icke kunna biträda Kungl. Maj:ts förslag. Vid de talrika framställningar, som på grund af ansökningar från landtkommuner under en följd af år förelagts Riksdagen om upplåtelse af mark från kronoegendomar till skolhustomter, hafva nämligen kommunerna i regeln tillförbundits att erlägga lösen för lägenheterna, beräknad vare sig genom kapitaliserande af den på lägenheterna belöpande arrendeafgiften eller på annat sätt. Att i detta fall afvika från nämnda tillvägagångssätt synes utskottet vara så mycket mindre af omständigheterna påkalladt, som ifrågavarande kommuns ekonomiska ställning enligt utskottets förmenande icke synes böra förauleda undantag från hvad i afseende å ett stort antal landtkommuner i förevarande afseende hittills tillämpats.

Utskottets
yttrande.

Utskottet får därför hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 30 april 1906.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.